

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ปาริชาติ สุนทร¹
รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 2) เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ตามขนาดของสถานศึกษาที่ตั้ง และผลการทดสอบระดับชาติ 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 38 โรงเรียนได้มาโดยการเลือกแบบสัดส่วน (Proportion sampling) ตามขนาดสถานศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยจำนวนค่าร้อยละค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบที (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) มีการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในภาพรวมการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และรองลงมาคือด้านการนิเทศภายในส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม แยกตามขนาดของสถานศึกษา ที่ตั้ง และผลการทดสอบระดับชาติ พบกว่ามีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน 3) ส่วนผลการวิเคราะห์ปัญหาแลพบกว่าไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารไม่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร ขาดความร่วมมือกันของครูในแต่ละรายวิชาในการบูรณาการ แนวทางการแก้ไขปัญหา เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จัดให้ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรให้ไปในแนวทางเดียวกันเพื่อจะบรรลุเป้าหมายการบูรณาการผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและรับฟังความคิดเห็นจากครู

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Participative Academic Management in Basic Education Institutions under the Secondary Education Service Area Office Zone 4

Abstract

The purposes of this research were (1) to investigate the participative academic management in basic education institutions under the Secondary Educational Service Area Office Zone 4, (2) to compare the participative academic management of the schools based on the size of schools, their location, and the national test results, and (3) to investigate the problems and offer suggestions for effective participative academic management of the schools. A total of 38 secondary schools within the Secondary Educational Service Area Office Zone 4 were sampled. The study was conducted in the academic year 2016. The schools were selected using proportion sampling according to the size of the schools. The instruments were questionnaire and interview questions. The data were analyzed using the following statistics: Mean (\bar{x}), Standard deviation (S.D.), t-test, ANOVA, Scheffe's Method and content analysis.

The research found the following: 1. The analysis of the participative academic management among the schools under the study showed that, in all the 7 dimensions of the management, the overall was at the high level. The dimension with the highest average was the measurement and evaluation, followed by the internal supervision. The dimension with the lowest average score was the one on teaching management. 2. The results of comparison of the participative academic management of schools classified by the size of school, location of school and the national test result were found to be not significantly different. 3. Based on the analysis of the problems, it was recommended that the schools did not open up opportunities for the community to participate in teaching and learning. It was also found that there was less support from the school administrators. Besides, the teachers were not cooperate with each other when they teach in an integrative mode.

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในการบริหารงานของโรงเรียนมียุ่งยากซับซ้อนเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ผู้บริหารจะต้องแบ่งงานให้ชัดเจน ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารองค์กรเป็นอย่างดี ไม่เว้นแม้การบริหารงานของรัฐบาลที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 เป็นต้นมา (ถวิลวดี บุรีกุล, 2548 : 5) ดังนั้นอำนาจการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารขึ้นอยู่กับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมมากที่สุด ในหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนพระราชรัฐ (ณัฐ

พงศ์ จันทนะศิริ และคณะ, 2559 : 24-27) กล่าวถึงการพัฒนาในด้านวิชาการโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ ควรมุ่งเน้นกระบวนการทำให้นักเรียนเกิดความรู้และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน

งานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน สอดคล้องกับศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ได้กล่าวถึงแนวทางการสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ต้องเริ่มที่ชั้นเรียนเป็นหลักสำคัญ โดยผู้บริหารอาจหากกลุ่มครูช่วยคิดและดำเนินการขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2558 : 39)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2553 รับผิดชอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด จำนวน 42 โรงเรียน ในจังหวัดปทุมธานี และสระบุรี ด้วยความแตกต่างทางสภาพภูมิศาสตร์ สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ มีความน่าสนใจในเรื่องความแตกต่างด้านการจัดการศึกษาที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา จึงมีความน่าสนใจว่า สถานศึกษาที่ต่างที่ต่างกันนั้น มีการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันหรือไม่

ปัจจุบันผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) นำมาใช้ประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษา จึงเป็นที่น่าสนใจว่าโรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติสูงและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ มีการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมต่างกันหรือไม่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 เพื่อหาแนวทางในพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ตามขนาดของสถานศึกษา ที่ตั้ง และผลการทดสอบระดับชาติ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

3. สมมติฐานการวิจัย

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี ตามขนาดสถานศึกษา ที่ตั้ง และผลการทดสอบระดับชาติมีความแตกต่างกัน

4. ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำนวน 42 โรงเรียน ตัวอย่างคือสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในปีการศึกษา 2559 มีจำนวนทั้ง 38 โรงเรียนโดยผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ 1 คน ครู 2 คน และผู้แทนกรรมการสถานศึกษา 1 คนรวมแต่ละสถานศึกษาจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับแบบสอบถามผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดการวิจัยและหาคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากการวิเคราะห์ความถูกต้องของข้อคำถามรายข้อกับผลรวมทั้งหมด (Corrected Item Total Correlation) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามส่งไปทั้งหมด 190 ฉบับ ได้คืนกลับมา 190 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 (หรือเท่ากับ 38 โรงเรียน) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้กลับคืน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบที (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) มีการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) สำหรับแบบสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 5 โรงเรียน รวม 5 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

5. สรุปผลการวิจัย

ก. ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ 3 ข้อ มีรายละเอียดดังตารางที่ 1-4

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้น
 พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกเป็นรายด้าน (n = 38)

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4	\bar{x}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.06	0.87	มาก	4
2. การจัดการเรียนการสอน	3.93	0.93	มาก	7
3. การวัดและประเมินผลการศึกษา	4.22	0.82	มาก	1
4. การนิเทศภายในสถานศึกษา	4.13	0.94	มาก	2
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	4.11	0.78	มาก	3
6. การประกันคุณภาพภายใน	4.04	0.89	มาก	5
7. การจัดการแหล่งเรียนรู้	4.01	0.95	มาก	6
เฉลี่ยรวม	4.05	0.88	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และเมื่อพิจารณา
 เป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงที่สุดและรองลงมา
 คือ การวัดและประเมินผลการศึกษา การนิเทศภายในสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
 สถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การประกันคุณภาพภายใน การจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียน
 การสอน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน (n = 38)

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม	ขนาดของโรงเรียน						F	Sig.
	เล็ก (n=9)		กลาง (n=10)		ใหญ่และใหญ่พิเศษ (n=19)			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.21	0.64	4.29	0.66	4.36	0.61	1.54	.201
2. การจัดการเรียนการสอน	4.11	0.73	4.23	0.78	4.31	0.72	5.69*	.008*
3. การวัดและประเมินผลการศึกษา	4.24	0.68	4.06	0.62	4.24	0.64	1.31	.261
4. การนิเทศภายในสถานศึกษา	4.18	0.65	4.17	0.64	4.24	0.61	3.68	.262
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	4.06	0.78	4.19	0.81	4.16	0.81	1.42	.134
6. การประกันคุณภาพภายใน	4.12	0.76	4.07	0.77	4.18	0.74	3.69	.082
7. การจัดการแหล่งเรียนรู้	4.02	0.64	3.98	0.64	4.15	0.66	1.36	.232
เฉลี่ยรวม	4.13	0.70	4.14	0.70	4.23	0.68	2.67	.165

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนในภาพรวมพบว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนมีการปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามที่ตั้ง และผลการทดสอบระดับชาติ (n = 38)

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม	จังหวัด ปทุมธานี (n = 19)		จังหวัด สระบุรี (n = 19)		t	สูงกว่าค่าเฉลี่ย (n = 7)		ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (n = 31)		t
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.3	0.6	4.2	0.6	1.6	3.62	0.90	3.66	1.00	2.75
2. การจัดการเรียนการสอน	1	1	4	7	1	3.66	0.82	3.80	1.04	2.35
3. การวัดและประเมินผลการศึกษา	4.1	0.6	4.1	0.6	0.4	3.61	0.83	3.73	1.03	2.80
4. การนิเทศภายในสถานศึกษา	3	6	0	8	9					
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา	4.2	0.6	4.1	0.6	1.6	3.59	0.86	3.63	1.39	2.37
6. การประกันคุณภาพภายใน	1	2	2	3	5	3.58	0.82	3.62	1.12	3.81
7. การจัดการแหล่งเรียนรู้	4.1	0.7	4.0	0.7	1.7	3.92	0.86	3.78	0.98	2.81
	7	6	7	6	0	4.01	0.88	3.81	0.99	2.76
	4.1	0.6	3.9	0.7	2.7					
	4	2	7	1	6					
	4.1	0.7	4.0	0.7	1.7					
	9	8	6	7	8					
	4.0	0.7	4.1	0.7	1.9					
	7	1	2	8	4					
เฉลี่ยรวม	4.1	0.6	4.1	0.7	1.7	3.17	0.85	3.72	1.08	2.81
	7	8	0	1	0					

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามที่ตั้ง และผลการทดสอบระดับชาติ พบว่า ในภาพรวมในรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 4 ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ปัญหา	จำนวน	แนวทางแก้ไขปัญหา	จำนวน
1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู มีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรน้อย	21	ผู้บริหาร ครูและกรรมการ สถานศึกษา ควรมีส่วนร่วมสร้าง และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา	34
2.ด้านการจัดการเรียนการสอน -ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนการสอน	36	เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การจัดการเรียนการสอน	25
3.ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา - ในการวัดความรู้ ประเมิน นักเรียนต้องใช้ เครื่องมือหลากหลาย ใช้เวลาในการสร้างค่านข้าง นาน	20	ควรสร้างเครื่องมือการวัดผล ประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียน	32
4.ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา -การจัดการนิเทศน้อยครั้ง ทำให้ครูไม่กระตือรือร้น	27	จัดการนิเทศให้บ่อยครั้งขึ้น	29
5.ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา - เมื่อทำการวิจัยแล้วไม่ได้นำมาพัฒนางานในแต่ละ หน้าที่ เนื่องจากมีข้อจำกัดในแต่ละบริบทของแต่ละ โรงเรียน	21	ควรจัดให้มีการเผยแพร่งานวิจัยไป ยังองค์กรภายนอก	32
6. การประกันคุณภาพภายใน - โรงเรียนไม่ได้เตรียมตัวกับการรับการประกัน คุณภาพ ซึ่งทำให้ไม่ปรับตัวกับการประเมิน	20	ควรส่งเสริมให้ครูร่วมกำหนด แนวทางในการประกันคุณภาพ ภายใน	16
7. การจัดการแหล่งเรียนรู้ -ครูไม่รู้จักแหล่งเรียนรู้และไม่ได้นำมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอน	20	-ควรเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอก เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ	25

จากตารางที่ 4 พบว่าปัญหาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนรองลงมาคือด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยการจัดการนิเทศน้อยครั้ง ทำให้ครูไม่กระตือรือร้น ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาผู้บริหาร ครู มีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรน้อย และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมื่อโรงเรียนทำการวิจัยแล้วไม่ได้นำมาพัฒนางานในแต่ละหน้าที่ เนื่องจากมีข้อจำกัดในแต่ละบริบทของแต่ละโรงเรียนแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนมีการจัดการนิเทศภายในให้บ่อยครั้งขึ้นผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษา ควรมีส่วนร่วมสร้าง และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาและควรจัดให้มีการเผยแพร่รายงานวิจัยของโรงเรียนไปยังองค์กรภายนอก

ข. ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์

ปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษามีผลงานโดดเด่นในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมคือการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษามีเป้าประสงค์ชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นการสร้างภาพลักษณ์ของโรงเรียนสู่สังคม สามารถชักนำองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องจึงร่วมกันพัฒนา ประเมินการทำงานของโรงเรียน ขณะเดียวกันที่ผู้บริหารและครู ต่างตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการพัฒนาองค์กร เครือข่ายของกรรมการสถานศึกษา มีความแข็งแกร่งและมีบทบาทมากในการร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ต่างร่วมมือกันพัฒนา และช่วยเหลือโรงเรียนที่อยู่ในเครือข่ายให้มีการพัฒนายิ่งขึ้นไป ผ่านการทำโครงการ กิจกรรม การส่งเสริมทางวิชาการร่วมกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

ก. การอภิปรายผลการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 4

จากการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 4 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวัดและประเมินผล การศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะการวัดผลและประเมินผล คือภาพผลลัพธ์ของความสำเร็จของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาจึงต้องร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 28) เรื่องการแบ่งระดับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า การประเมินระดับชั้นเรียน ผู้สอนเป็นผู้ประเมินนักเรียนหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ส่วนผลการประเมินระดับสถานศึกษา จะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่จัดรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน ส่วนการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาด้วย

รองลงมาคือกรณีพิเศษภายในสถานศึกษา เป็นการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครู บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การปรับปรุงการเรียนการสอนของครู การกระตุ้นให้ครูเกิดขวัญและกำลังใจ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนโดยที่ผู้บริหาร ครู มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้าน การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผน การปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผลการทำงาน ในการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นหนึ่งในงานวิชาการที่มีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล ภู่งาม (2545 : 59) ที่ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษามีความหมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับนิเทศเพื่อพัฒนางานในหน้าที่ความรับผิดชอบ ถือเป็นการพัฒนาบุคลากรรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผลรวดเร็วกว่า และงานวิจัยของ ปรียาพร วงอนุดรโรจน์ (2546 : 223) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและเพิ่มคุณภาพของบทเรียนให้เป็นที่น่าพอใจตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ในขณะเดียวกัน การศึกษาการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะตัวบ่งชี้ กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเลือกแหล่งความรู้ให้กับผู้เรียน และตัวบ่งชี้ ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการเลือกตำราเรียนของผู้เรียน อาจจะเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในการเลือกแหล่งความรู้ ของกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ไม่เพียงพอ ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เปิดให้บุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 หมวด 4 มาตราที่ 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

ข. การอภิปรายผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ผลการเปรียบเทียบผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ที่ตั้ง และผลการทดสอบระดับชาติ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยมีข้อค้นพบซึ่งแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัด

ปทุมธานี และสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวม มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ที่มุ่งพัฒนาการมัธยมศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ทันสมัยประชากรวัยเรียนมีคุณภาพระดับสากลบน พื้นฐานความเป็นไทย พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงมีคุณธรรมมีจริยธรรม พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่กลุ่มอาชีพเทียบเคียงมาตรฐานสากลเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและกระจายอำนาจตามหลักนิติบุคคล ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่าย ร่วมพัฒนาการจัดการมัธยมศึกษาที่เข้มแข็ง คำนึงมององค์กรสพม.4 ปทุมธานี-สระบุรีเป็นหนึ่งเดียว (wholeness) และเป็นสังคมเปี่ยมสุข(happiness social) แต่ทั้งนี้ผลการเปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียนที่ไม่ แตกต่างกันนั้นขัดแย้งกับ งานวิจัยของไพฑูริย์ ภูมิซ้อ (2546, ง) พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่าง โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กมีการ บริหารแบบมีส่วนร่วมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเพราะการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ที่แตกต่างกัน ทำให้มีบริบทในการบริหารงานที่แตกต่างกันด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการกำกับ ติดตามสถานศึกษาให้ดำเนินตามนโยบาย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อสร้างฐานการผลิตคนที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และวางแนวทางการสร้างและรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรวางนโยบาย กำกับ ติดตามให้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ ในแต่ละสถานศึกษา มีจุดเน้นของโรงเรียนที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) การศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่าด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นสถานศึกษาควร ดำเนินการดังนี้

1.1) ดำเนินการให้กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเลือก แหล่งความรู้ให้กับผู้เรียน

1.2) ดำเนินการให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการเลือกตำราเรียนของผู้เรียน

1.3) ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอน

2) สถานศึกษาส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และส่งเสริมแหล่ง เรียนรู้ของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

3) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาร่วมนำผลของการประกันคุณภาพภายในมาพัฒนาสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยเฉพาะบทบาทที่แตกต่างกันในด้านการจัดการเรียนการสอนของ ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ซึ่งจะเกิดแนวทางในการมีส่วนร่วมในพัฒนาการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

2) ควรศึกษาในเชิงลึกการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในด้านการประกันคุณภาพภายใน โดยเฉพาะการร่วมกันนำผลการประกันคุณภาพภายในมาพัฒนาสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการ(พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กุลพร พูลสวัสดิ์, ญัฐพงศ์ จันทนะศิริ และ สนิชา ภาวโน. (2559). *สร้างคุณค่าในการประเมินการเรียนรู้ในหลักสูตรการพัฒนาครูโรงเรียนประชารัฐ*. กรุงเทพมหานคร: โครงการสานพลังประชารัฐ.
- ญัฐพงศ์ จันทนะศิริ และ บุญฤทธิ์ บุญมา (2559). *กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาในหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐ*. กรุงเทพมหานคร: โครงการสานพลังประชารัฐ.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์.(2543). *การบริหารงานวิชาการ(พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดีไพทอรี่
- ภูมิซ้อ. (2546). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามการรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาศักดิ์กรุงเทพฯ*.
.....วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2558). *ปฏิรูปการเรียนรู้: ปฏิรูปการศึกษาจากล่างขึ้นบน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.